

Oppland Arbeiderparti Årsmøte 2018

**Scandic Hafjell, Øyer
10 - 11. mars 2018.**

**Innstilling
fra forberedende
redaksjonskomité**

Forberedende redaksjonskomité er oppnevnt av styret og har bestått av:

Leder:

Hans Odvar Høistad Styret/Gausdal

Medlemmer:

Gry Sletta	Lesja
Rigmor Aasrud	Stortingsgruppa, Gran
Vidar Eltun	Vang
Iver Erling Støen	LO, Gjøvik
Anne-Marte Kolbjørnshus	Fylkestingsgruppa; Nordre Land
Mads Furu	Lillehammer
Ingrid Tønseth Myhr	AUF

Foreløpige forslag politiske uttalelser – årsmøtet 2018.

I parentes: innkomne forslag som er ivare tatt.

1. Arbeiderpartiet bygger det nye Innlandet (69)
2. Arbeid (6, 8 og 26)
3. Oppvekst (9-14, 16-17, 19 og 63)
4. Helse og omsorg (18, 20-21 og 23-25)
5. Klima og miljø (1-4)
6. Distrikt (28-30, 32-33, 35, 40 og 67)
7. Landbruk (36-38)
8. Samferdsel (27, 41-48 og 51-57)
9. Internasjonalt (58-62)

Forslag som foreslås vedtatt:

Forslag nr. 5 fra Styret. Arbeid til alle.

Forslag nr. 7 fra Lillehammer. Tidlig innsats også for arbeidsledige.

Forslag nr. 34 fra Nord-Fron. Redusert arbeidsgiveravgift.

Forslag nr. 65 fra AUF. Det internasjonale skattesystemet.

Forslag nr. 68 fra Øyer. Alpin-VM til Norge.

Forslag som foreslås avvist:

Forslag nr. 22 fra Vestre Toten. Bevar sentralsykehusfunksjonene på Reinsvoll sykehus.

Forslag nr. 31 fra Østre Toten. Grenserevisjon mellom Akershus og Oppland.

Forslag nr. 39 fra Vestre Toten. Landbruk.

Forslag nr. 49 fra Gjøvik. Fylkesveg 249.

Forslag nr. 64 fra AUF. Skatt på bolig.

Forslag nr. 66 fra AUF. Innføre republikk i Norge.

Forslag som foreslås oversendt fylkestingsgruppa:

Forslag nr. 50 fra Østre Toten. Fylkesveg 33.

Forslag som forberedende redaksjonskomité anbefaler blir oversendt styret:

Forslag nr. 15 fra Gjøvik. 6-års reform: Styret foreslår forslaget oversendt redaksjonskomiteen.

Forberedende redaksjonskomité mener at det er riktig av Oppland Arbeiderparti å ta en grundig debatt knyttet til skolepolitikk og erfaringen med skolestart fra seksårsalderen. Styret bør legge til rette for en slik debatt i representantskapet i god tid før kommunevalgprogrammene skal vedtas.

1. ARBEIDERPARTIET BYGGER DET NYE INNLANDET.

Ivaretar forslag nr. 69.

Arbeiderpartiet bygger vår politikk på verdiene frihet, likhet og solidaritet. Vårt mål er å sikre alle like muligheter, og at folk skal leve trygge og meningsfulle liv. Kjerneverdiene skal være vårt felles kjennetegn i politikken, både i kommunestyre og fylkesting.

Samarbeid er nøkkelen til suksess i Innlandet. Du fortjener ikke å være med på et bedre lag enn du bidrar til selv. Arbeiderpartiet skal gi alle deler av det nye fylket redskaper til å dyrke sine fortrinn og gi rom for vekst. Derfor skal vi vise politisk retning for både fjellområdene, mjøsbyene og sørfylket. By og land - hand i hand.

Næringsutvikling er kjernen i Arbeiderpartiets distriktpolitikk. Valdres, Gudbrandsdalen og Østerdalen har noen av de samme utfordringene og mulighetene, og knytter oss nordover og vestover. Flere må kunne skape levebrødet sitt innen landbruk, reiseliv, kulturliv, kulturarv og industri i distriktene. Det største potensialet til å skape nye arbeidsplasser er i allerede eksisterende bedrifter.

Byene rundt Mjøsa har potensial til å bli en felles motor for Innlandet. Gjennom økt samarbeid og mer effektiv infrastruktur, blir mjøsbyene en felles bo- og arbeidsregion. Det vil sette oss på kartet. Dette skal selvfølgelig ikke skje på bekostning av de respektive byenes særpreg og identitet.

Området rett nord for Viken er en viktig vekstregion, med stort potensial for både grønn næringsutvikling i egne kommuner og pendlerbosetting. Nærheten til hovedflyplassen er en for dårlig utnyttet mulighet. Samtidig har sørfylket natur- og kulturverdier som er svært attraktive for et stort publikum i og rundt hovedstaden. Det landlige tett på det urbane.

Arbeid er grunnmuren i samfunnet. En jobb å gå til gir folk trygghet og frihet i hverdagen. En aktiv distriktpolitikk forutsetter vilje og evne til å skape nye arbeidsplasser, sikre rekruttering av kompetanse og se nye muligheter som gir grunnlag for å bo og leve i både by og bygd. Arbeiderpartiet skal derfor føre en aktiv næringspolitikk i alle deler av Innlandet.

Innlandet har forutsetninger for å ta en nasjonal lederrolle i ei grønn framtid. Vi skal dekke behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge for framtidige generasjoner. Gjennom bærekraftige valg bygger vi et mer rettferdig, livskraftig og klimavennlig Innlandet. Oppland og Hedmark fylkeskommuner har en felles bioøkonomistrategi. Sammen med næringsliv og kunnskapsmiljøer skal vi i Innlandet ikle oss den grønne ledertrøya, fordi et bærekraftig Innlandet er et mer sosialdemokratisk Innlandet.

Våre innbyggere har en digitalisert hverdag som krever en godt utbygd digital infrastruktur. Hele Innlandet skal med i utviklinga, og da må bredbåndsdekningen bli drastisk bedre. Et samfunn med rask teknologiutvikling har også en skyggeside. Det kommer nye trusler mot personvern og samfunnssikkerhet. Innlandet har landets fremste kompetansemiljøer for å møte dette. Her er det i tillegg potensial for klyngetenking og knoppskyting av framtidsretta arbeidsplasser. Vår region er Norges spydspiss innen cyber- og informasjonssikkerhet med særlig vekt på aksene fra NTNU på Gjøvik til Cyberforsvaret på Jørstadmoen.

Nye innbyggere gir nye muligheter for Innlandet. Vi blir mer kreative og rikere som samfunn. Vi trenger også å rekruttere nødvendig kompetanse i alle deler av fylket. Hos oss er alle velkomne uansett bakgrunn og forutsetninger. I en urolig verden skal vi være en trygg havn for mennesker på flukt. Vi skal også ta imot turister og deltidsinnbyggere med hjertervarme. For å lykkes kreves det raushet, samarbeid og integrering.

Norge står overfor utfordringer knyttet til klimaendringer, digitalisering og integrering. Mange av løsningene har vi i Innlandet. Det er bare snakk om å ta dem i bruk. Vi ønsker både nye arbeidsplasser og flere innbyggere, og det tar vi tak i. Arbeiderpartiet skal derfor bygge det innovative og inkluderende Innlandet. Framtidas utfordringer løser vi best i fellesskap.

2. ARBEID

Ivaretar forslag nr. 6, 8 og 26.

For Arbeiderpartiet er arbeid til alle vår viktigste sak. Et arbeid å gå til og ei lønn å leve av er grunnleggende menneskerettigheter, og viktige betingelser for individets frihet og deltakelse i fellesskapet. Et samfunn med små forskjeller gir trygghet for alle.

Gjennom forhandlede kollektivavtaler og tilkjempede rettigheter lovveien har arbeiderbevegelsen bidratt til å bygge det gode arbeidslivet de fleste av oss i dag er en del av. Faste ansettelser er grunnmuren i arbeidslivet, og sikrer trygghet, forutsigbarhet og kompetanse på arbeidsplassene.

Høy yrkesdeltakelse også blant kvinner har bidratt til økonomisk vekst og økt frihet for større deler av befolkningen. Heltidsjobb og en selvstendig inntekt man kan leve av er avgjørende for kvinners likestilling. Arbeiderpartiet skal være den politiske kraften som sørger for at målet om hele, fulle stillinger nås gjennom at kommuner forplikter seg til å utforme handlingsplaner som sikrer dette.

Vårt arbeidsliv er under press. Nasjonalt og internasjonalt ser vi en økende grad av individualisering og nedbygging av arbeidstakernes beskyttelse i regelverket. Sosial dumping, økt bruk av innleie og bemanningsbyråer og uoversiktlige selskapsorganiseringer, bidrar til en svekkelse av arbeidsplassdemokratiet og maktbalansen mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. Løse tilknytningsformer, midlertidige ansettelser og nulltimerskontrakter gir rom for utnyttning av arbeidstakerne. Dette utfordrer den norske arbeidslivsmodellen og gir en arbeidsorganisering som fremmer konkurranse på lønnsvilkår fremfor produktivitet og kvalitet. Innleie av arbeidskraft fra bemanningsforetak er i enkelte bransjer i ferd med å utkonkurrere faste ansettelser, satsing på opplæring og lærlinger.

Arbeidslivskriminalitet, hvor sosial dumping, svart økonomi og kriminelle handlinger går hånd i hånd, utgjør en stor trussel mot vårt velferdssamfunn og den norske modellen. Oppland Arbeiderparti mener det er en forutsetning at norske lønns- og arbeidsvilkår skal legges til grunn for alt arbeid som utføres i Norge og at bedrifter skal kunne konkurrere på like vilkår. Arbeiderpartiets faglig-politiske plattform fremmer konkrete tiltak som vil støtte opp om et seriøst og velorganisert arbeidsliv.

Offentlig sektor som innkjøper er en sterk samfunnsaktør og har et ansvar og en plikt til å bruke sin markedsrett til det beste for samfunnet. Kommuner og fylkeskommuner har ulik praksis vedrørende offentlig innkjøp. Oppland Arbeiderparti mener at kommuner og fylkeskommuner har en viktig rolle i å vedta regler for anbud i sin kommune, samt å sørge for at dette følges opp i forbindelse med kjøp av varer og tjenester og at det gis årlig rapportering til kommunestyre og fylkesting.

Arbeidslivet preges av rask teknologisk utvikling og globalisering. Det gir endringer i arbeidsoppgaver og i krav til kompetanse. Bransjer og virksomheter i privat og offentlig sektor beskriver behov for flere lærlinger og fagarbeidere. Yrkesutdanningene er ikke bare viktig for virksomhetenes kompetansebehov, men også for å inkludere flere unge og voksne i arbeidslivet. Flere må få styrket grunnleggende ferdigheter, muligheter til omskolering og anledning til å fullføre videregående opplæring.

Inkluderingsutfordringen er imidlertid økende. Særlig utsatte grupper har fått det mer krevende på arbeidsmarkedet. Med økt flyt av arbeidskraft over landegrensene får ikke utsatte grupper samme drahjelp inn i arbeidslivet under høykonjunkturer.

Oppland Arbeiderparti mener at avtalen om et mer inkluderende arbeidsliv (IA-avtalen), må styrkes ved å omfatte tiltak som kan bidra til å fremme sysselsettingsgraden for personer med nedsatt arbeidsevne og hindre at arbeidstakere faller ut av arbeidslivet.

Personer som står langt unna arbeidsmarkedet er særlig avhengig av kontinuitet i tjenestetilbudet. NAVs ressurser til oppfølging av brukere må styrkes. Det er viktig at arbeidsmarkedstiltakene ikke fortrenger ordinære ansettelser. Oppland Arbeiderparti vil styrke arbeidslivskompetansen i NAV. Dette krever at NAV-kontorene kjenner det lokale arbeidsmarkedet, og at de samarbeider tett med lokale bedrifter og attførings- og vekstbedrifter. Bruk av det ordinære arbeidsmarkedet, i kombinasjon med ulike former for oppfølging fra attføringsbedrifter og NAV, og ulike grader av lønnstilskudd, bør være det viktigste virkemiddelet. Arbeidsrettede tiltak skal være tilpasset og kompetansebyggende for den enkelte.

Økt innsats for inkludering av ungdom som står utenfor arbeidslivet må styrkes, og man må se på ulike løsninger som fører frem til kvalifisering og ordinært arbeid. Mange kommuner mangler nødvendig bemanning innenfor helse og omsorg. Liten bemanning og en travel hverdag kan føre til at omsorgsarbeidet blir nedprioritert. Oppland Arbeiderparti mener at det bør etableres prøveprosjekter der ungdom kan bidra til å øke aktivitetsnivået i eldreomsorgen. Et slikt prosjekt skal ikke gå utover bemanningen ellers på institusjonene. Inkludering av ungdom må komme i tillegg til ordinære ansatte og ikke istedenfor. Ved etablering av prøveprosjekt må det kontrolleres at prosjektdeltakere er egnet, slik at det ikke går utover kvaliteten eller tilbudet til de eldre. Målet for prosjektet må være at ungdom får arbeid og eldre får økt livskvalitet.

Innvandring gjør Norge til et mer mangfoldig land og er en berikelse for samfunnet. Dette forutsetter en aktiv integreringspolitikk. Språkopplæring, effektiv godkjenning av utdanning fra andre land, satsning på kompetanse og aktiv arbeidsmarkedspolitikk er viktige elementer for å sikre god integrering og motvirke økte forskjeller. Det må særlig settes inn tiltak for å integrere innvandrerkvinner i arbeidslivet.

Et sterkt organisert arbeidsliv er en sentral bærebjelke i velferdsstaten som sikrer en seriøs og trygg ramme rundt arbeidstakere. Trepertssamarbeidet blir ofte trukket frem som helt sentralt for den norske modellen. Skal vi klare å beholde og utvikle viktige kvaliteter ved norsk arbeids- og samfunnsliv må vi ha en politikk for økt organisasjonsgrad. Fagforeningsfradraget som er et viktig bidrag fra staten for å styrke det organiserte arbeidslivet har mistet verdi hvert eneste år siden 2013. Arbeiderpartiet vil heve fagforeningsfradraget for å bidra til sterk organisasjonsgrad i norsk arbeidsliv.

Oppland Arbeiderparti vil:

- at arbeidstilsynet, kontrollfunksjonen i skatteetaten og Økokrim styrkes, og vil sørge for at etatene har nødvendige virkemidler, for bekjempelse av arbeidslivskriminalitet og sosial dumping.
- at Stortinget må få på plass nytt regelverk som kan hindre sosial dumping og bruk av ulovlig arbeidskraft. Dette arbeidet må gjøres i tett samhandling med alle partene i arbeidslivet.
- styrke allmenngjøringsinstituttet.
- gjeninnføre kollektiv søksmålsrett.
- at fast ansettelse skal være hovedregelen. Heltid er en rettighet, deltid en mulighet.
- fjerne den generelle adgangen til midlertidige ansettelser.

- forsvare normalarbeidsdagen og forby nulltimerskontrakter.
- at søndagen fortsatt skal være en annerledesdag.
- styrke avtalen om et inkluderende arbeidsliv.
- forbedre dagpengeordningene for arbeidsledige og permitterte.
- jobbe for en mer aktiv og målrettet arbeidsmarkedspolitikk med økt vekt på kompetanse.

3. OPPVEKST.

Ivaretar forslag nr. 9-14, 16-17, 19 og 63.

Vi trenger et løft av barnevernet og for Arbeiderpartiet er det viktig med et godt barnevern for barn i hele landet. Mange ansatte i dagens barnevern melder om at de har for mange saker, og for lite tid til oppfølging og undersøkelser. Vi må styrke fagmiljøene, tilbudet og oppfølgingen av utsatte barn. Barnevernet styres etter tre grunnleggende prinsipper: barns beste, det biologiske prinsipp og minste inngreps prinsipp. Barnets beste skal alltid være det grunnleggende prinsippet i barnevernets arbeid, og barnets mening og ønsker skal tillegges vekt jf. barnekonvensjonen og barneloven. Arbeiderpartiet mener barnets behov for utviklingsfremmende tilknytning bør vektlegges enda sterkere, og støtter forslag om å ta inn dette som et prinsipp i barnevernloven. Alle barn i barnevernet bør få en fast saksbehandler, slik at de opplever en trygghet og kontinuitet. Arbeiderpartiet vil at barnevernet skal være et tilbud gitt av det offentlige.

Alle skal ha lik mulighet til å ta en utdanning. En styrke i det norske samfunnet er at alle går på samme skole. Oppland Arbeiderparti vil verne om fellesskolen. En bred og mangfoldig fellesskole har alltid være viktig for oss, og vi vil derfor stramme inn dagens regelverk for privatskoler. Lokale offentlige myndigheter må ha reell innflytelse på etablering av skoler som ikke er offentlige. Privatskoleloven må endres slik at kun skoler med et klart pedagogisk alternativ til fellesskolen gis statsstøtte.

Alle private barnehager skal tilslutte seg nasjonale tariffavtaler som regulerer de ansattes rettigheter. Kommunene skal si nei til ytterligere privatisering av offentlige barnehager. Lovverket må endres slik at private barnehager ikke fullfinansieres på samme måte som offentlige barnehager.

Barnehagen er en viktig fellesarena for læring, og en viktig del av opplæringsløpet. Barnehagen er også et viktig velferdsgode som sikrer stor deltakelse i yrkeslivet. I dag har de fleste kommuner full barnehagedekning etter lovens bokstav, men det betyr ikke at alle som ønsker barnehageplass har tilgang på dette. De fleste steder benyttes ett hovedopptak i året, og retten til barnehageplass er knyttet til når på året barnet er født.

Barnehagen skal gi en god start i opplæringsløpet. Det må på plass en bemanningsnorm som sikrer nok voksne med relevant kompetanse i barnehagen. Minimum halvparten av de som jobber i barnehagen skal være barnehagelærere. Kompetansen til barne- og ungdomsarbeidere er også viktig for tilbudet til barnehagebarn, og vi vil derfor styrke grunnbemanningen med flere fagarbeidere.

Grunnlaget for å ruste unge til å fullføre opplæringsløpet legges tidlig. Lav gjennomføring i videregående opplæring er en trussel mot behovet for kompetanse i arbeidslivet. Alle elever må lære grunnleggende lese-, skrive- og regneferdigheter. Dette krever et sterkt lag rundt den enkelte elev. Antall pedagoger i den norske skolen må derfor økes. Et forpliktende samarbeid mellom kommuner og fylkeskommuner er vesentlig for å sikre tidlig innsats og sømløse overganger mellom ulike opplæringstilbud gjennom hele livet.

Noen barn og unge trenger ekstra tilrettelegging og støtte i utdanningsløpet. Til dette arbeidet trengs spesialkompetanse, men det er for få spesialpedagoger i norsk skole og

tilgangen varierer fra kommune til kommune. Dette er urettferdig for elevene. Arbeiderpartiet mener at alle barneskoler og ungdomsskoler skal ha spesialpedagoger.

Mat i skolen har både ernæringsmessige og sosiale fordeler. I tillegg ser det ut til å ha positiv effekt for læring. Forskningsmiljøer innen sosial ulikhet peker også på at mat i skolen vil være et viktig bidrag mot sosiale forskjeller i helse. Arbeiderpartiet mener at en skolematornning som favner alle norske barn vil ha stor samfunnsmessig nytte.

Innlandet fylkeskommune vil bli et stort geografisk område. Vi kjenner til elevtallsnedgang fra begge fylker som nå slås sammen, som også gir utslag i en trangere økonomi for fylkeskommunen i åra som kommer. Dersom skolestruktur i den nye fylkeskommunen tas opp til vurdering, mener Oppland Arbeiderparti det også bør vurderes behov for internat ved de ulike skolene.

Oppland Arbeiderparti vil:

- gi alle barn over ett år rett til barnehageplass ved gradvis innføring av løpende opptak.
- innføre et strengere regelverk for å stoppe store profittuttak og la kommunene stille like krav til offentlige og private barnehager.
- tidsbegrense konsesjoner til privat skoledrift, med krav om ny søknadsprosess og politisk innflytelse ved utløp av konsesjon.
- styrke tilsynet med eksisterende privatskoler innen norsk utdanning.
- gi strengere bøter til de som tar ut utbytte fra norsk skole.
- endre privatskoleloven slik at kun skoler med et klart pedagogisk alternativ til den offentlige skolen gis statsstøtte.
- gi kommuner og fylkeskommuner vetorett ved etablering av privatskoler.
- innføre et gratis skolemåltid.
- innføre krav om spesialpedagoger ved alle grunnskoler.
- at saksbehandlere i barnevernet skal ha en maksgrense for antall saker de til enhver tid har.
- bevare kontinuiteten i barnevernet og derfor avskaffe anbudsordninger og konkurranseutsetting av barnevernet.

4. HELSE OG OMSORG.

Ivaretar forslag nr. 18, 20-21 og 23-25.

Godt helsetilbud krever nok fagfolk.

Oppland Arbeiderparti vil ha en sterk offentlig helsetjeneste som gir helsetilbud over hele fylket. Disse tjenestene er viktig for innbyggernes trygghet og for å gi nødvendig helsehjelp. Samtidig vil et godt utbygd offentlig tilbud være det beste virkemidlet for å motvirke sosiale forskjeller.

Oppland Arbeiderparti vil motvirke at det utvikles et todelt helsevesen som gir de med mest ressurser og som bor de mest sentrale områdene bedre tilbud enn andre. Økt privatisering gir økt konkurranse om helsepersonell.

I arbeidet med å utvikle Sykehuset Innlandet legger Oppland Arbeiderparti stor vekt på at det etableres tilbud i de områder som ligger lengst fra sykehusene. Dette krever at det lages gode samarbeidsmodeller mellom primær- og spesialisthelsetjenestene.

Det er utfordrende å skaffe nok helsepersonell både for de som ansettes på ordinære måte, og for spesialister og fastleger som har inntekter direkte fra folketrygden. Tiltakene for å rekruttere er forskjellige, og det er særlig krevende å finne gode virkemidler for fastleger og avtalespesialister.

Oppland Arbeiderparti foreslår at det settes ned en arbeidsgruppe mellom kommunene, fylkeskommunen og Sykehuset Innlandet for å vurdere tiltak for å bedre situasjonen. Arbeidsgruppen må spesielt vurdere om takstsystemet for spesialister kan endres for å stimulere til etablering i utkantene. I tillegg må det opprettes flere studieplasser for helsepersonell, blant annet innenfor sykepleie. Ordningen med desentraliserte studietilbud er viktig for rekrutteringen i distriktene. Dette krever at det er godt samarbeid med sykehus og kommuner om praksisplasser. Godt tilrettelagte praksisplasser bidrar til rekruttering av de som tar utdanning.

Helhetlig omsorg ved livets slutt.

Norge har i all hovedsak et godt helsevesen, men tilbudet er ikke bra nok for alle pasientgrupper. Det gjelder bl.a. tilbudet til pasienter som er i livets siste fase. En situasjon som ikke bare påvirker pasienten, men også familie, venner og kollegaer. De fleste pasienter vil være lengst mulig hjemme og mange ønsker også å avslutte livet i hjemmet. Dette krever kompetanse i den kommunale helse og omsorgstjenesten og det er derfor opprettet flere kompetansesentre i helseregionene. $\frac{1}{3}$ av kommunene har et eget palliativt tilbud i sykehjem, og i tillegg har 40 sykehus palliative sentre. Hospicefilosofien er grunnleggende i all palliativ behandling i Norge, og fire kommuner og ett sykehus har egne hospiceavdelinger. Oppland Arbeiderparti mener at den lindrende behandlingen i livets siste fase må styrkes. Det må investeres mer i kompetanse på lindrende behandling hos ansatte i pleie og omsorgstjenestene, og det må satser mer på ambulante team i spesialisthelsetjenesten. I forbindelse med nyorganiseringen av Sykehuset Innlandet må det legges opp til et samarbeid med frivillige og ideelle aktører for å få et tilbud om hospicetilbud i samarbeid med kommunene i Innlandet.

Brukertesting av rusmidler.

Oppland Arbeiderparti viser til at programmet for 2017-2021 legger opp til at ruspolitikken skal legges om og at det skal satses mer på helsehjelp og sosialtjenester, ikke bøter og straffeforfølgning.

En studie viser at mange overdosedødsfall skjer etter løslatelse fra fengsel. Noe av det samme ser en etter endt rusbehandling. I USA og Canada varsles det om en overdoseepidemi som skyldes medikamentbruk.

Arbeiderpartiets politikk har lagt stor vekt på arbeidet med å utvide tilbudet på brukerrom for rusmisbrukere slik at disse utvikles i retning av helsehjelpssentre. Brukerrom er innført i noen av de større byene, men er ikke et tilbud som er tilgjengelig for alle rusmisbrukere. Arbeiderpartiets helsefraksjon er i gang med å følge opp programformuleringene og har lagt fram et eget forslag om en ny overdosestrategi. Oppland Arbeiderpartis årsmøte ber om at forslaget om å tilrettelegge for brukertesting av rusmidler vurderes i dette arbeidet.

Tannhelse.

Tannhelsen er forbedret hos mange de siste 30 årene. Til tross for at stadig flere grupper etter 2005 har fått dekket en større andel av sine tannhelseutgifter, er dårlig tannhelse fortsatt et helseproblem. Det brukes om lag 17 mrd. på tannbehandling og av dette dekker det offentlige ca. 5 mrd.

I programmet for 2017-2021 sier vi at det å utarbeide med plan for gradvis økt satsing på tannhelsefeltet og at det innføres skjermingsordninger for de med svak økonomi og dårlig tannhelse og å forbedre ordningen for refusjon gjennom folketrygden for pasienter med spesielle diagnoser. Oppland Arbeiderparti mener det er behov for å øke innsatsen på tannhelsefeltet slik at nye grupper kommer inn under refusjonsordninger og at dette må skje gjennom en gradvis og planlagt styrking av feltet.

Kjeveortopeder i Innlandet.

Oppland og Hedmark er de fylkene i landet med dårligst dekning av kjeveortoped sett i forhold til antall innbyggere. Mange foreldre og barn må bruke flere timer i bil for en enkelt kontrolltime hos kjeveortoped slik tilbudet er organisert i dag. Dette mener Oppland Arbeiderparti er dårlig bruk av foreldrenes arbeidstid samt barn og ungdoms skoletid. Oppland Arbeiderparti vil derfor arbeide for at det innføres lik ordning som i Finnmark i Oppland, hvor det er kjeveortopedene som reiser ut i distriktene. Det er i dag tilgjengelige lokaler på lokalmedisinsksenter på Otta og Fagernes som gjør en slik ordning mulig også i vårt fylke.

5. KLIMA OG MILJØ.

Ivaretar forslag nr. 1-4.

Klimaendringene er en av vår tids største utfordringer. Klimautfordringene i siste halvdel av dette århundret avhenger i stor grad av klimagassutslippene de nærmeste årene. Oppland Arbeiderparti vil derfor jobbe for at vi skal bli et lavutslippssamfunn, og innen 2030 være et klimanøytralt samfunn.

For å redusere utslippene må det bli mer lønnsomt å gjøre miljøvennlige valg. Det er en del av den sosialdemokratiske tankegangen at alle skal bidra etter evne og derfor er det avgjørende at inntektene fra avgiften går til å lette byrdene for lavinntektsborgere og familier. Det gjør det enklere for alle å ta miljøvennlige valg.

Oppland Arbeiderparti skal legge til rette for bærekraftig næringsutvikling i alle deler av fylket. Oppland fylkeskommune har oppretta næringsfondet Grønn framtid, der det så langt er satt av 45 millioner kroner. Det skal stimulere gründere og bedrifter til å skape nye grønne arbeidsplasser, og er samtidig viktig for å understøtte de ambisiøse klimamålene vi har vedtatt for fylkeskommunen og opplandssamfunnet. Å skape en grønn framtid angår oss alle. Det handler om arbeidsplasser og et bærekraftig næringsliv innenfor naturens tålegrenser. Terskelen skal være lav og gevinsten høy for de som har de gode ideene som kan gi oss alle en bedre framtid. Vi er den første generasjonen som merker klimaendringene på kroppen, og den siste som kan gjøre noe med det.

Bioøkonomi er den nye økonomien hvor fornybare biologiske ressurser utnyttes. Innlandet med sine naturressurser, næringsstruktur, sterke yrkes- og kompetansemiljøer og komplette verdikjeder de beste forutsetninger for å ta en ledende posisjon som en nasjonal bioøkonomiregion og slik kunne påvirke framtida på Innlandets premisser.

Innlandet har stor tilgang på fornybar biomasse. Biogass produseres i dag ved Mjøsanlegget på Lillehammer. Vi har et betydelig råstoffgrunnlag og tilgang på kompetanse og teknologiutvikling som stimulert på rett måte kan sikre det grønne skiftet. Oppland Arbeiderparti mener Innlandet kan innta en nasjonal lederrolle i dette arbeidet.

Transportsektoren er den største kilden til klimagassutslipp i Norge. Det er derfor viktig at det legges til rette for ladeinfrastruktur i hele landet, og det må legges til rette for en gradvis utfasing av fossil energi. Det er også viktig å legge til rette for at flere velger kollektive løsninger. Oppland Arbeiderparti vil arbeide for at all kollektivtransport bruker klimanøytralt drivstoff som biogass eller annen nullutslippsteknologi på busser i transport for Opplandstrafikk.

Oppland Arbeiderparti stiller seg bak landsmøtets vedtak om konsekvensutredning av petroleumsvirksomhet i Nordland 6, men erkjenner at det ikke er flertall for dette i dagens storting.

Dissens: (Anne-Marte Kolbjørnshus og Ingrid Tønseth Myhr):

En dag vil olja ta slutt. Vi vet at vi trenger nye energikilder, og at Norge i framtida må ha en økonomi som ikke bare baserer seg på oljeinntekter. Dette åpner mange muligheter for

Innlandet, da det vi lager av olje også kan lages av tre. Det er hos oss i Innlandet vi finner svarene for å ta Norge inn i ei grønn framtid. Vi trenger at det satses på grønne næringer, derfor mener Oppland Arbeiderparti at det ikke skal konsekvensutredes i feltene Nordland 6, Nordland 7 og Troms 2.

Oppland Arbeiderparti vil:

- bruke inntekter fra generelle klimagassavgifter til å subsidiere mer miljøvennlige alternativer, styrke velferdstjenestene samt å senke det samlede skattetrykket for lavinntektshusholdninger.
- styrke Enovas arbeid med utbygging av ladeinfrastruktur.
- at alle busser under Opplandstrafikk skal bruke nullutslippsteknologi eller klimanøytralt drivstoff som biogass.
- alle nye offentlige bygg skal bygges i tre, og være plusshus eller passivhus.
- utrede muligheten for å begrense mengden plast i forbruksprodukter.
- alle offentlige virksomheter skal miljøsertifiseres.

6. DISTRIKT.

Ivaretar forslag nr. 28-30, 32-33, 35, 40 og 67.

Store deler av grunnlaget for verdiskapning i Norge ligger i distriktene, men likevel taper distriktene terreng og distriktskommunene står overfor store utfordringer. Befolkningsnedgang og sentralisering har preget distriktene i flere tiår. Andelen av eldre og pleietrengende innbyggere øker og andelen yrkesaktive går ned. Lavere skatteinngang og Solberg-regjeringens endringer i kommunenes inntektssystem har ført til stort press på kommuneøkonomien. Avstanden til besluttsende myndigheter er stor og distriktskommunene taper stadig til fordel for sentralisering av offentlige tjenester.

Dette er en utvikling som ikke er bærekraftig verken for distriktene eller landet forøvrig. Derfor har Arbeiderpartiet satt ned et eget utvalg som skal videreutvikle partiets distriktpolitikk. Oppland Arbeiderparti forventer at distriktsutvalget fremmer konkrete forslag om tiltak som kan tydeliggjøre Arbeiderpartiet som et parti som vil ta hele landet i bruk. Vi må bremse sentraliseringen av Norge. Sentralisering kan virke kortsiktig lønnsomt, men i lengre perspektiv fører det til underutnytting av menneskelige ressurser, naturressurser og infrastruktur og det står i sterk kontrast til Arbeiderpartiets verdier og identitet. En aktiv distriktpolitikk er en forutsetning for et levende distrikts-Norge.

En forutsetning for at folk skal bosette seg i distriktet er trygghet og nærhet til offentlige tjenester. Det må være politisk vilje til å satse på desentraliserte tjenester ute i regionene og kommunene.

Økonomiske rammebetingelser, lovverk og infrastruktur må legges til rette for at distriktskommunen kan utnytte ressursene sine og opprettholde et variert næringsliv.

I Oppland har vi mange små distriktskommuner som sliter med disse utfordringene. Oppland Arbeiderparti skal være en pådriver i landets distriktpolitikk. Vi står foran en regionreform og det er viktig å ivareta utkantkommunene i det nye Innlandet. Vi skal ha sterke, samlende regioner og mjøsbyene skal være en ressurs for distriktene og vice versa.

Et samlet Oppland i Innlandet.

Det nye Innlandet fylke vil bli et av Norges største fylker når det gjelder omfang, folketall og ressursmessig. Det vil utgjøre en betydelig maktfaktor nasjonalt, noe som vil åpne for nye muligheter for hele befolkningen. For å kunne utnytte dette store potensialet er det viktig at alle kommunene i gamle Hedmark og Oppland står samlet og bygger Innlandet. Alle de 26 kommunene innenfor nåværende fylkesgrense er best tjent med å stå sammen og utnytte hverandres styrker når et nytt fylke skal bygges.

Innlandshovedstad.

Vi trenger ingen uttalt hovedstad for Innlandet. De tre mjøsbyene har sine ulike styrker og fortrinn, og er viktige hver for seg for de ulike regionene i det nye fylket. Samarbeid og samhandling mellom mjøsbyene vil utvikle Innlandet. Vi vil derfor sette fokus på de tre mjøsbyene som en samlet drivkraft i Innlandet.

Regioninndeling.

Oppland fylke har i dag seks regioner og Hedmark har fire. Når vi nå blir ett fylke er det naturlig å vurdere om dagens regioninndeling er hensiktsmessig, også på tvers av dagens fylkesgrenser. Det nye Innlandet fylke bør også etablere en partnerskapsordning med kommunene etter mal fra den Oppland fylkeskommune har med dagens regioner.

Politireformen.

Politireformen har ført til strukturendringer som har slått negativt ut for vaktberedskapen i distriktene. Særlig merkes dette i Valdres-regionen og Gudbrandsdalen. Vaktdistriktene blir større og antall operative patruljer blir redusert. Dette vil i mange tilfelle føre til lang utrykningstid, stikk i strid med intensjonene for nærpelitireformen. Sentralisering av funksjoner fører til forflytting av personell. Dette kan skape gode fagmiljø, men går på bekostning av lensmannskontorene i utkantene, som legges ned. Nytilsatt politi velger å bosette seg nær de store driftsenhetene og småkommunene i utkanten mister politimannen eller -kvinnen som bor i nærmiljøet. Dette er veldig uheldig med tanke på det forebyggende arbeidet, spesielt for ungdomsmiljøene som det lokale politiet tidligere hadde god oversikt over og tett kontakt med.

Konsekvensene av politireformen gir grunn til bekymring. Oppland Arbeiderparti vil derfor be partiledelsen nasjonalt om å kreve en snarlig evaluering av politireformen med vekt på bl.a. beredskapssituasjonen i distriktskommunene. Bevilgningene til politiet må styrkes slik at de er i stand til å utføre politiets oppgaver på en forsvarlig måte.

Bedre kår for pendlerne.

Norge er helt avhengig av mobil arbeidskraft. Det være seg utbygginger innen off shore, samferdsel, kraftverk eller andre yrker. Skal vi klare å opprettholde bosetting i hele landet og skape attraktive lokalsamfunn, er vi avhengig av at vært mange arbeidstakere tar belastninga med å være ukependler. Etter at de rødgrønne mista makta i 2013 har pendlerne fått betydelig dårligere økonomiske vilkår.

Vi vil derfor at bunnfradraget for pendlerne skal tilbake til 2013-nivå og at kilometersatsen økes.

Kultur og idrett.

For mange barn og unge kan idretts- og kulturtilbud være utilgjengelig av ulike årsaker som økonomi, bosted, personlige forutsetninger, funksjonsevne og lignende. Arbeiderpartiet vil sikre at alle barn og unge i Norge har tilgang på kulturtilbud og idrettsaktiviteter uansett forutsetninger. Vi vil også sikre at eldre får et tilpasset kulturtilbud på de arenaer de befinner seg.

Oppland Arbeiderpartiet vil:

- etablere en nasjonal rabattordning for barn og unge under 20 år på kulturtilbud og idrettsarrangementer.
- styrke musikk- og kulturskoletilbudet i kommunene for å sikre god bredde i tilbudene som tilbys. Av tilbudene som må styrkes er muligheten for lån av instrument og lokaler.
- at bruk av kommunale idrettsanlegg skal være gratis for barn og unge.
- sikre at tilbud fra den kulturelle spaserstokken finnes i alle kommuner.

7. LANDBRUK – MER JORD I BRUK.

Ivaretar forslag nr. 36-38.

Jordbruk.

Jordbrukspolitikken skal løse et stort samfunnsoppdrag. Oppdraget er å produsere nok naturlig mat av norsk jord som gir landets befolkning trygghet, god ernæring og mat av god kvalitet. For å klare dette må vi verne om jorda vår.

Norsk jordbruk preges av overproduksjon, gjeldsvekst, fallende sjølforsyning og for dårlige inntektsmuligheter. Årsaken til denne utviklingen er at de jordbrukspolitiske virkemidlene er utformet for å støtte opp om volum med billig kraftfôr, tilskudd til volum og statlig investeringsstøtte til kapasitetsøkning i nye storfjøs. Disse virkemidlene gjør det mer lønnsomt å produsere mat på importert kraftfôr til dyra, enn å produsere mat til folk og dyr på jord i Norge. Produksjonsvolum løsrives fra gardens ressursgrunnlag, sektorens driftsøkonomi, etterspørsel og avsetningsmuligheter i markedet, og fører til produksjonsmåter som er i strid med de jordbrukspolitiske målsetningene.

Oppland Arbeiderparti mener derfor at tiden er inne for en ny kurs i jordbrukspolitikken. Med økende klimautfordringer og befolkningsvekst globalt, må samfunnsoppdraget til jordbrukspolitikken være i sentrum. Vår jordbrukspolitikk skal tilrettelegge for økt sjølforsyning ved at produksjonen av mat og fôr på norsk jord prioriteres, framfor produksjonsmåter som baseres på økt bruk av importert kraftfôr. En politikk som legger til rette for avsetningsmuligheter, verdiskapning og matvareproduksjon over hele landet basert på norske jordbruksarealer.

Oppland Arbeiderparti vil:

- at mer jord tas i bruk. Skal jorda brukes, må planter dyrkes og høstes slik at sjølforsyningsgraden øker. Økt sjølforsyningsgrad, korrigert for import av fôr, må være resultatmålet for økt matproduksjon med grunnlag i norske arealer. Derfor må politikken gjøre det mer lønnsomt å arbeide med jord, til både korn, frukt, grønnsaker og gras. Derfor må korn og kraftfôrprisen økes slik at verdien, og bruken, av norske jordbruksarealer øker.
- at det gis tilskudd til jord, ikke volum. Tilskuddene i norsk jordbruk skal brukes for å gjennomføre jordbrukets samfunnsoppdrag, når markedsprisene ikke ivaretar dette. Tilskuddene skal ikke finansiere volum, kilo og liter. Stordriftsfordelene må realiseres i markedet, ikke av tilskuddssystemet. Det må settes skarpere struktur-tak. Skillet mellom markedsprisens rolle og tilskuddenes rolle må inn i virkemiddelsystemet. Tilskudd må virke inn på produksjonsmåte – riktig, og mer, bruk av jord. Bruk av jord (nydyrking, grøfting, gjerdehold, god agronomi) må vektlegges mye mer enn tilskudd til volum og kapasitetsøkning i nye fjøs.
- styrke jordvernet, blant annet ved å utvikle positive virkemidler for å få kommuner til å planlegge med minst mulig omdisponering av matjord.
- legge til rette for økt lønnsomhet i hele verdikjeden for norsk mat og redusere inntektsgapet mellom jordbruket og andre i samfunnet. Gardbrukere skal sikres en lønnsutvikling kronemessig på linje med andre yrkesgrupper.
- benytte handlingsrommet i importvernet slik at markedsinntektene i produksjonen av matvarer, står i forhold til det norske kostnads- og inntektsnivået.
- redusere bruken av importert råstoff til bruk i kraftfôr til et minimum.
- øke fokuset på kompetanse, kvalitet og forskning i hele verdikjeden.
- legge til rette for utvikling og bruk av ny teknologi og innovasjon i jordbruket.
- utvikle strategier for produktutvikling, foredling, distribusjon og markedskanaler for lokalmat.
- tilstrebe god dyrevelferd, for eksempel med økt utegang for alle husdyr.

- vurdere bedre støtteordninger for å holde liv i seterdrift, mer bruk av utmark og hindre gjengroing.
- opprettholde ordninger som markedsregulering, toll og importvern for å sikre norsk produserte varer.
- sikre en fortsatt god avløserordning som gir gardbrukeren nødvendig fri og fritid.

Skogbruk.

Skog og trenæringen er sammen med jordbruket og tilhørende industri og tjenesteyting basisnæringene i Innlandet. Vi har naturgitte og kompetansemessige forutsetninger for å kunne ta en nasjonal rolle i et grønt skifte. En mer offensiv politikk for å ta i bruk mer av skogens ressurser er god næringspolitikk, god distriktspolitikk og god klimapolitikk.

For Innlandet ligger det største verdiskapningspotensialet i økt bruk av trematerialer og treprodukter i byggenæringen. Dette krever en forsterket satsing på å utvikle nye og klimavennlige byggeløsninger. Et nasjonalt senter for bioøkonomi må legges til kompetansemiljøer i Innlandet og bidra til utvikling av produkter og kommersialisering. For å ta ut potensialet er det nødvendig å fremme en utvikling som sikrer balanse mellom økt skogproduksjon og avvirkning og anvendelse gjennom ulike former for industriell bearbeiding.

Ved utviklingen av oljeøkonomien inntok staten en aktiv holdning gjennom satsingen i Statoil. Skal det bli en tilsvarende kraft i et grønt skifte, må staten delta og investere på en slik måte at vi kan høste av de mulighetene vi faktisk har. Oppland Arbeiderparti mener derfor at tiden er overmoden for å ta frem igjen Innlandsutvalgets rapport. Den sittende regjering har ikke lagt for dagen store ambisjoner på vegne av Innlandet og vår nasjonale betydning for et helt nødvendig grønt skifte i økonomien. Tvert i mot så har det ikke skjedd noen verdens ting. Oppland Arbeiderpartiet mener derimot at Innlandet har spesielt gode forutsetninger for å ta en nasjonal rolle i dette arbeidet, og at rapporten må settes på nasjonal dagsorden igjen skal vi som nasjon oppfylle våre internasjonale forpliktelser på klima- og miljøsidan.

Oppland Arbeiderparti sier nei til salg av Norge. Gjennom eierskapet i Statskog sikrer vi råderett over store og viktige naturressurser med stor betydning for folks frie tilgang til norsk natur. Vi mener også at Statskog kan være en av motorene i det videre arbeidet med å utvikle nye verdikjeder for skogbasert industri. Skal Statskog ta en slik rolle, må selskapet fortsatt være en stor eier og forvalter av felleskapets ressurser.

Oppland Arbeiderparti vil:

- satse på klyngene innenfor den grønne bioøkonomien, inkludert forskning, utvikling og kommersialisering.
- forvalte skogressursene slik at vi får økt avvirkning og industriell verdiskapning.
- sikre strategisk eierskap og risikokapital i skogindustrien.
- si nei til salg av Norge. Statskog skal ikke selges og privatiseres.
- stimulere til økt bruk av lokalprodusert tre i bygg.

587 **8. SAMFERDSEL.**

588 *Ivaretar forslag nr. 27, 41-48 og 51-57.*
589

590 Oppland Arbeiderparti mener at bærekraftige og klimavennlige løsninger innen samferdsel
591 må prioriteres. En må arbeide for å bygge ut et digitalt-, veg- og jernbanenett som tar høyde
592 for morgendagens utfordringer, og en må legge til grunn at Oppland både har byområder og
593 mye spredt bosetting. Hele fyllet må bindes sammen gjennom velfungerende
594 samferdselsårer, og en må ha raske forbindelser til alle tilstøtende regioner og spesielt rask
595 og effektiv transport til hovedstaden. Utbygging av fiber, veg og jernbane må effektiviseres,
596 en må få mer ut av hver krone og en må tenke helhetlig og sammenhengende utbygging. Ny
597 forskning og ny teknolog gir nye muligheter innen samferdsel. Oppland må få og ta sitt
598 ansvar i denne utviklingen, og staten må sørge for å prioritere dette høyt nok både gjennom
599 økte bevilgninger og redusert planleggings- og gjennomføringstid, og en må få til bedre
600 samordning av statlige etater. Skal næringslivet utvikle seg, landbruket gis gode nok
601 konkurransemuligheter, reiselivet vokse og skal fritidsbeboeren bruke våre områder ennå
602 mer, må samferdsel komme svært høyt på agendaen.
603

604 I februar 2018 la Vegdirektøren fram sitt handlingsprogram for riksveger basert på NTP
605 2018-23 (29). Våre ønsker og prioriteringer er ikke tatt fullt ut til følge. Derfor må vi arbeide
606 for å få våre prosjekter blir prioritert i ny NTP 2022-33. Det er årlige bevilgninger over
607 statsbudsjettet som avgjør hvilke prosjekter som kan effektueres. Derfor er det en stadig
608 kamp for å bli tildelt midler, og den kampen må vi ta og stå i. Prosjekter som sikrer vegnett
609 mot flom og ras må prioriteres høyrer og rammen på denne posten i statsbudsjettet må økes.
610 Oppland Arbeiderparti mener at den statlige kompensasjonen for kostander ved reparasjon
611 og sikring av fylkeskommunale og kommunale veger må økes.
612

613 Oppland Arbeiderparti er urolige for at regjeringen ikke virker å ha vilje og evne til å følge opp
614 nasjonal transportplan for utbygging av ytre InterCity. Vi krever at planen overholdes og at
615 det avsettes tilstrekkelige planleggingsmidler til at Bane NOR kommer i gang med arbeidet
616 snarest. Jernbaneutbyggingen må forseres for å nå Oppland Arbeiderpartis allerede vedtatte
617 mål, der utbygging gir miljøeffekt, sikker transport, effektiv utnyttning av tid for reisende og
618 avlastning av vegnettet. Bane NOR må få eierskap til all jernbanerelatert virksomhet som
619 linjer, stasjoner og parkeringsanlegg.
620

621 I årsmøtet 2017 vedtok Oppland Arbeiderparti ambisiøse mål for satsning på veg, jernbane,
622 fly- og kollektivtrafikk. Disse vedtakene tar tid å realisere, og for å nå våre mål er det viktig å
623 stå fast på dem over tid. Våre mål står altså fast.
624

625 Alle må få ta del i det digitale Norge. Alle husstander må få tilgang til høyhastighets
626 bredbånd. Undervisningen i grunnskolen, videregående skole, høyskoler og offentlige
627 tjenester flyttes over til digitale riksveier på nett. Utbygging av digitale riksveger er like viktig
628 som vegutbygging og sikrer vekst, utvikling og bosetting. Dette er et statlig ansvar. Oppland
629 Arbeiderparti ønsker en mye høyere ramme, 500 millioner kroner, til utbygging av
630 høyhastighets fibernett, noe som er særlig viktig for Oppland som kommer dårligst ut på
631 statistikken over andel kunder med hastighet på 100 mb/sek.
632

9. INTERNASJONALT.

Ivaretar forslag nr. 58-62.

Arbeiderbevegelsen har lange og stolte tradisjoner for internasjonal solidaritet. Dette er noe av det beste med landet vårt og må alltid være en del av vår bevissthet. Internasjonal solidaritet omhandler mye. Fra tradisjonell nødhjelp og gjenoppbygging av land i kriser, til etisk handel med enorme konsekvenser.

Solidaritet med Burundi.

Et land som virker glemt av det internasjonale samfunnet er Burundi. Siden landet ble erklært selvstendig i 1962 har landet vært preget av borgerkriger og det topper nå den globale sultindeksen. I strid med landets egen grunnlov sitter president Nkurunziza i sin tredje periode. Dette var noe av bakgrunnen for et mislykket kuppforsøk i 2015. Kuppforsøket førte til avsettelser av regjeringsmedlemmer, arresterte demonstranter og over 100.000 mennesker på flukt innen en uke. Amnesty International har rapportert om tortur og drap i landet og 29. september 2017 kom det en FN-rapport hvor Burundi ble beskyldt for grove menneskerettighetsbrudd. Oppland Arbeiderparti mener at Norge skal ta en aktiv rolle i FN for å stoppe videre menneskerettighetsbrudd i Burundi.

Etisk handel.

Også her hjemme må det tas grep. Mange av de klærne vi kjøper billig blir produsert i falleferdige fabrikker i Asia med svært dårlige arbeidsvilkår. Mange plagg blir også produsert gjennom barnearbeid. Til tross for dette må man også ta hensyn til den økonomiske veksten tekstilbransjen har bidratt til i disse landene. Å boikotte er dermed ikke nødvendigvis den beste løsningen, men det må legges press på kjedene for å bedre arbeidsforholdene, arbeidskontraktene og øke lønningene. Den makten ligger hos politikerne og forbrukerne. Vi trenger tydelige retningslinjer eller lovgivning som stiller krav til produksjonen av klær og tekstiler i opprinnelseslandene. I tillegg må det settes et enda sterkere lys på opprinnelsen til mange av disse klesplaggene for å vekke oppmerksomheten til forbrukerne som ellers støtter dette uvitende.

Handel med strategiske varer.

Vi kan ikke bare sette etiske krav til bransjer utenlands, men også til oss selv som eksportører. I 2016 økte den norske eksporten av strategiske varer til autoritære regimer både prosentvis og i reelle tall. 10,3 % av eksporten (ekskludert verdien av forsvarsrelaterte tjenesteytelser, reparasjoner, produksjonsrettigheter og formidling), dvs. omtrent 398 millioner gikk til land som av Freedom House karakteriseres som «not free». Ved å eksportere til land som De forente arabiske emirater, Oman og Saudi-Arabia, legitimerer Norge regimene i disse landene. Flere autoritære stater i Midt-Østen som deltar i borgerkrigen i Jemen blir i Meld. St. 5 omtalt som «fremvoksende og potensielle markeder for norsk forsvarsindustri». Når dette har kunnet skje innenfor regelverket mener Oppland Arbeiderparti det er avgjørende å øke kontrollen med eksport av strategiske varer. Det er ikke nok at Stortinget får eksportmeldingen sent i året etter at eksporten har skjedd. Om eksporten utføres i januar 2018, vil ikke Stortinget orienteres før i slutten av 2019. Derfor foreslår Oppland Arbeiderparti å innføre samme modell som i Nederland. De har et system der tilslag på eksportlisenser av våpen over en viss sum, ekskludert til de nærmeste allierte, rapporteres til parlamentet i et offentlig brev innen to uker fra søknaden er innvilget. Brevet inneholder detaljer om vurderingen av kriterier opp mot søknaden. Dette har skapt større parlamentarisk kontroll og kan fungere godt også i Norge.

Norges tilknytning til EUs tredje energimarkedspakke og opprettelsen av ACER
Norge vurderer i disse dager å slutte seg til EUs tredje energimarkedspakke. En del av dette vil også være opprettelsen av et samarbeidsorgan mellom landenes reguleringsmyndigheter (ACER) en uavhengig norsk reguleringsmyndighet for energi (RME). Oppland Arbeiderparti mener det er viktig å sikre norsk tilgang til det europeiske energimarkedet, men samtidig er

688 det avgjørende viktig at vi ikke samtidig sier fra oss noe av selvråderetten over
689 naturressursene våre. Derfor krever Oppland Arbeiderparti at følgende ligger til grunn for
690 behandlingen av saken i Stortinget:

- 691
- 692 • Norges olje- og gassressurser er det norske folks eiendom og skal komme hele
- 693 samfunnet til gode. Det har vært utgangspunktet for vår olje- og gassforvaltning de
- 694 siste 50 år.
- 695 • Eierskapet til norske vannkraftressurser skal ligge fast, og minst to tredjedeler skal
- 696 være offentlig eid. Norge har en stolt tradisjon tilbake til vannkraftutbyggingen og
- 697 konsesjonslovene fra begynnelsen av forrige hundreår som skal videreføres.
- 698 • Norsk fornybar kraftproduksjon skal bidra til økt verdiskaping og sysselsetting i Norge
- 699 og til å erstatte fossil energi med fornybar energi.
- 700 • Norske myndigheter skal ha selvstendig kontroll over alle avgjørelser med betydning
- 701 for energitryggheten i Norge, herunder avgjørelser knyttet til «industri og utkobling av
- 702 kraft».
- 703 • Beslutninger om eventuelle nye utenlandskabler skal fortsatt være en suveren
- 704 beslutning fattet av norske myndigheter. Eventuelle nye kabler skal være
- 705 samfunnsøkonomisk lønnsomme.
- 706 • Statnett skal eie og drifte alle framtidige mellomlandsforbindelser. Vi ønsker dette
- 707 inntatt i energiloven.
- 708 • Flaskehalsinntektene skal fortsatt kunne benyttes til å redusere nettariffene så vel
- 709 som til vedlikehold og utbygging av det norske strømnettet.
- 710